

Sygn. akt I C 888/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 października 2022 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: sędzia Krzysztof Dyl

Protokolant: Magdalena Kopp

po rozpoznaniu w K. na rozprawie

sprawy o zapłatę

z powództwa (...) S.A. w W.

przeciwko P. M.

I. zasądza od P. M. (PESEL (...)) na rzecz strony powodowej (...) S.A. w W. (KRS (...)) 31 942,10 zł (trzydzieści jeden tysięcy dziewięćset czterdzieści dwa złote 10/100) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 23 lipca 2022 r. do dnia zapłaty,

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie,

III. ustala, że koszty procesu ponosi w 6,18 % strona pozwana, a w 93,82 % strona powodowa i szczegółowe wyliczenie w tym zakresie pozostawia Referendarzowi sądowemu.

dr Krzysztof Dyl

sędzia sądu okręgowego

Sygn. akt I C 888/22

K., 7 listopada 2022 r.

UZASADNIENIE WYROKU

Sądu Okręgowego w Krakowie z 25 października 2022 r.

A. *Żądanie strony powodowej (...) S.A. w W.*

1. Strona powodowa wniosła o zasądzenie od pozwanej:

- a) 351 500,01 zł tytułem zwrotu kapitału,
- b) 164 759,56 zł tytułem wynagrodzenia za korzystanie z kapitału.

2. Uzasadniając strona powodowa wskazała, że zawarła z pozwaną umowę kredytu, która okazała się nieważna – stosownie do nieprawomocnego orzeczenia Sądu. W związku z tym strona powodowa domaga się zwrotu kapitału wypłaconego oraz wynagrodzenia za korzystanie z tego kapitału.

B. *Stanowisko pozwanej P. M. (k. 88)*

3. Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa.
4. Strona pozwana przedstawiła wskazala, że nie ma podstaw by żądać od niej wynagrodzenia za korzystanie z kapitału.

C. Okoliczności bezsporne

5. Pozwana otrzymała od pozwanej 351 500,01 zł.
6. W sprawie z powództwa pozwanej przeciwko stronie powodowej w niniejszej sprawie toczy się postępowanie przed Sądem Okręgowym w Łodzi pod sygn. akt I C 1219/20, sprawa nie jest zakończona.

D. Ustalenia faktyczne

7. 20 czerwca 2006 r. strony podpisały dokument umowy nr (...).
8. Dowód: umowa k. 19.
9. 10 sierpnia 2007 r. podpisano aneks do tej umowy.
10. Dowód: aneks k. 23.
11. 4 maja 2022 r. pozwana potrąciła swoją wierzytelność w wysokości 319 557,91 zł z wierzytelnością powódki w wysokości 351 500,01 zł. Wierzytelność powódki to 319 557,91 zł co stanowi sumę jej wpłat dokonanych w wykonaniu nieważnej umowy.
12. Dowód: potrącenie k. 123, historia kredytu k. 127.

E. Ocena dowodów

13. Sąd oparł się na dowodach z dokumentów, które nie budziły wątpliwości co do wiarygodności.
14. Sąd uznał za wiarygodne w całości zeznania pozwanej. Pozwana podała okoliczności, które pamiętała z czasu, gdy zawierała umowę.
15. Sąd uznał, że przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego ponieważ nie znalazł podstawy prawnej by przyznać stronie powodowej wynagrodzenia za korzystanie z kapitału.

F. Uzasadnienie prawne

Przesłanki nieważności umowy

16. Sąd na wstępie dokonał oceny przedłożonej umowy i choć było to co do zasady niekwestionowane powziął wnioski jak poniżej.

Status pozwanej

17. Pozwana w niniejszej sprawie ma status konsumenta w rozumieniu art. 22¹ k.c. środki z kredytu bankowego były przeznaczone na zakup nieruchomości i nie związane z działalnością gospodarczą.

Nieważność całej umowy

18. Sąd ocenił, że zawarta umowa jest nieważna z uwagi na sprzeczność z przepisami prawa i zasadami współżycia społecznego – art. 58 § 1 i 2 k.c.
19. Rodzaj stwierdzonych naruszeń uniemożliwił Sądowi stwierdzenie nieważności umowy jedynie w części, a to dlatego, że nieważne postanowienia są elementami istotnymi umowy, a nie istnieje przepis ustawy, który na ich

miejsce wprowadza wiążące strony zasady. Ewentualne stwierdzenie nieważności jedynie niektórych postanowień czyni umowę niepełną, niewykonalną i wewnętrznie sprzeczną.

20. W opisanym zakresie wzięto pod uwagę orzeczenia:

- a) wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 3 października 2019 r., C-260/18 (punkt 44),
- b) wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 14 marca 2019 r., C-118/17 (punkt 48 i 52).

Sprzeczność z przepisami prawa

21. W analizowanej umowie **nie została określona kwota kredytu**. Zgodnie z umową § 1 ust. 1 i 2 wskazuje co prawda, że kwota umowy została określona na 280 000 zł, jednakże z uwagi na dalszą część tego ustępu, jest to kwota jedynie informacyjna, bowiem w dniu wypłaty saldo jest wyrażane w walucie do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna-sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez stronę powodową, a następnie saldo waluty przeliczane jest dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna-sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez stronę powodową.

22. Przy takich postanowieniach pozwana nie знаła dokładnej wysokości kredytu i wartość ta nie została określona precyzyjnie w umowie, lecz jedynie w przybliżeniu. W dniu wypłaty kwota wierzytelności banku powstawała na podstawie Tabeli kursów, którą sam bank mógł swobodnie kształtować. Okoliczność ta powoduje niezgodność zapisu z wymogiem ustawy.

23. Zgodnie z art. 69 Prawa bankowego (w brzmieniu na dzień podpisania umowy), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

24. Stosownie do wskazanego przepisu umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać między innymi:

- a) kwotę i walutę kredytu,
- b) zasady i termin spłaty kredytu,
- c) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany,
- d) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych,
- e) wysokość prowizji.

25. Opisane postanowienie dotyczące ustalenia kwoty kredytu jest w ocenie Sądu sprzeczne ze wskazanym przepisem ustawy.

26. Podobnie w umowie nie określono **wysokości rat kredytu w formie kwotowej**.

27. Wysokość poszczególnych rat uzależniono od zastosowania kursu sprzedaży walut obowiązującego w banku w chwili spłaty (§ 11 ust. 4 umowy). Pozwana w dniu zawarcia umowy nie znała kwot poszczególnych rat bo nie znała tego kursu i nie miał na niego żadnego wpływu.

28. Bez znaczenia w opisanym zakresie jest ewentualna polityka banku w zakresie ustalenia opisanych kursów, a to dlatego, że jest niezależna od strony powodowej i nieznana jej w dniu zawarcia umowy.

29. Do umowy wprowadzono klauzulę, która daje stronie pozwanej całkowitą dowolność w ustaleniu wysokości zobowiązania pozwanej w zakresie poszczególnych rat jak i w zakresie całej kwoty jaką ma zwrócić.

30. Wskazane postanowienie jest sprzeczne z ustawą (art. 69 Prawa bankowego).

Sprzeczność umowy z zasadami współżycia społecznego

31. Sąd by ocenić zgodność analizowanej umowy z zasadami współżycia społecznego podjął się próby rekonstrukcji ich mając na uwadze charakter umowy, a także jej strony.

32. Po pierwsze dostrzeżono rzecz oczywistą, że w niniejszej sprawie nie zachodzi jakakolwiek równość stron z ekonomicznego punktu widzenia, konsument w zestawieniu z instytucją bankową jest podmiotem ewidentnie słabszym.

33. Okoliczność ta rzutuje częściowo na ocenę ryzyka gospodarczego każdej ze stron dla jej bytu, z pewnością w tym zestawieniu bank ryzykuje mniejszy procent swoich aktywów aniżeli konsument.

34. Po drugie dostrzeżono różnicę w poziomie zakresu wiedzy o ryzyku ekonomicznym w tym makroekonomicznym w zawarciu i realizacji danej umowy. Można w opisanym zakresie zdecydowanie przyjąć, że zakres wiedzy instytucji zajmującej się zawodowo udzielaniem kredytów o rozbudowanej, profesjonalnej strukturze jest większy niż konsumenta.

35. Po trzecie Sąd zważył pożądaną społecznie i gospodarczo zakres ryzyka zawarcia i realizacji umowy takiej, a nie innej treści. Dostrzeżono, że to po stronie banku leży obowiązek takiego skonstruowania umowy aby zabezpieczył on swój byt, w tym zwłaszcza godziwy zysk jako instytucji szczególnie ważnej dla gospodarki rynkowej, przy czym jednocześnie tak ustalił swoje uprawnienia umowne by pozostawić konkretny obszar uprawnień i odpowiedzialności dla konsumenta.

36. Obszar ten powinien w ocenie Sądu być wyraźny – łatwy do zrozumienia przez konsumenta bez konieczności poszukiwania wiedzy specjalistycznej. Ponadto powinien on być konkretny – to jest obejmować przynajmniej główne postanowienia umowne.

37. Przechodząc do oceny zgodności z tak zarysowanymi zasadami współżycia społecznego Sąd uznał, że zawarta umowa prowadzi do bezwzględnego uprzywilejowania banku w zakresie ustalenia wysokości zobowiązania konsumenta, a tym samym konsument pozbawiony jest już w momencie zawarcia umowy wiedzy o wyraźnej granicy swojego zobowiązania, które jest głównym postanowieniem umownym.

38. Brak zgodności z zasadami współżycia społecznego dostrzegalny jest także w tym, że opisane postanowienie umowne nie mogło być przedmiotem negocjacji, stanowiło element umowy, który nie był pozostawiony do decyzji konsumentowi.

39. W ocenie Sądu bank przyznał sobie w ramach zawartej umowy uprawnienie zbyt daleko idące w zakresie możliwości kształtowania swojej wiarygodności wobec klienta, a jednocześnie tego uprawnienia nie przyznał w odniesieniu do wiarygodności klienta wobec banku. Klient nie mógł na podstawie jedynie swojego oświadczenia zdecydować, że bank ma mu zapłacić więcej, przy zachowaniu obowiązku zwrotu należności jak w pierwotnej umowie.

40. Z zawarciem każdej umowy wiąże się część ryzyka ekonomicznego, która nie jest możliwa do zabezpieczenia nawet przy zachowaniu zasady swobody umów. Bank w analizowanej sprawie za pomocą opisanego mechanizmu swobodnego kształtowania wiarygodności klienta takie uprawnienie sobie jednak przyznał, co Sąd uznał za brak zgodności z zasadami współżycia społecznego.

41. Paradoksalnie w rachunku ogólnym mogło być tak, że pozbawienie się przez bank ryzyka opisanego w poprzednim punkcie mogło prowadzić do łatwiejszej dostępności kredytu, niższych rat, a zwłaszcza konkurencyjności banku wobec

innych banków itp. jednakże Sąd uznaje, że przypadku umowy kredytu konsument musi ponosić koszt ryzyka jakie ponosi bank udzielając mu kredytu na zasadach zgodnych z przepisami prawa, to jest zwłaszcza w granicach ściśle określonej wysokości zobowiązania konsumenta. Jest to koszt jaki musi ponieść konsument by zabezpieczyć swoje prawa oraz wynagrodzenie jakie musi uzyskać bank by prawa konsumenta zachować.

42. Sąd odrzucił jako ważki argument wskazanie, że klient mógł zdecydować się o wyborze kredytu w PLN. Sąd nie dostrzega niczego nagannego w poszukiwaniu przez konsumentów rozwiązań najbardziej ekonomicznie korzystnych – także w krótkim horyzoncie czasu.

43. Trudno oczekiwać, by konsument miał obowiązek w momencie brania kredytu by przewidywać zmiany kursów walut na rynkach światowych, w tym zwłaszcza zmiany walut, kraju którego nie jest obywatelem, nie ma wpływu w najmniejszym stopniu nawet na politykę fiskalną rządu tego kraju, czy też banku tego kraju.

44. Dostrzec także należy, że przyczyna dużej podaży kredytów w (...) oraz ich atrakcyjność w zakresie wysokości rat mogła też wynikać z makroekonomicznych celów poszczególnych rządów Unii Europejskiej ze strefy EURO, które zmierzały w ten sposób stworzyć społeczne warunki do akceptacji wprowadzenia tej waluty w Polsce. Tego rodzaju zamierzenia pozostają całkowicie poza zakresem przewidywania przeciętnego konsumenta, który w ocenie Sądu powinien być chroniony przed faktami dokonanymi by wymóc na nim określoną postawę o charakterze politycznym.

45. Czyniąc rozważania i oceny dotyczące zasad współżycia społecznego Sąd miał na uwadze także:

a) wyrok Sadu Najwyższego z 9 stycznia 2019 r., sygn. akt I CSK 736/17, zwłaszcza w zakresie oceny braku pełnej świadomości konsumenta o ryzykach wynikających z umowy,

b) wyrok Sądu Najwyższego z 19 listopada 2015 r., sygn. akt IV CSK 804/14, w zakresie negatywnej moralnej oceny umowy, która dla jednej ze stron jest krzywdząca.

Przesłanki nieważności z art. 385¹ k.c.

46. Sąd ocenił, że nieważność umowy może być także przyjęta z uwzględnieniem zasad z art. 385¹ k.c.

47. Czyniąc tę ocenę Sąd miał na wyrok Sądu Najwyższego z 29 października 2019 r., sygn. akt IV CSK 309/18, który wskazał między innymi, że:

Niedozwolone (nieuczciwe) w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. są postanowienia umowy kredytu bankowego (art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe, tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 2187 z późn. zm.), denominowanego w obcej walucie, kształtujące prawa i obowiązki konsumenta-kredytobiorcy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami przez uzależnienie warunków waloryzacji świadczenia pieniężnego (art. 358 k.c.) od woli banku udzielającego kredytu. Dotyczy to w szczególności odwołania się w klauzuli umownej do kursów walut zawartych w tabeli tego banku, ogłaszanej w jego siedzibie, bez wskazania ograniczeń umownych w postaci skonkretyzowanych, obiektywnych kryteriów zmian stosowanych kursów walutowych.

Postanowienia główne umowy

48. W ocenie Sądu klauzule umowne z § 1 ust. 1-3A oraz § 11 określają główne świadczenia stron. Mechanizm waloryzacji świadczeń z umowy kredytu do waluty obcej wpływa na wysokość rat kredytu w złotych polskich spłacanych przez pozwaną, a rata kredytu i jego wysokość jest głównym postanowieniem umowy.

49. Po pierwsze, poprzez przeliczenie kwoty kredytu wypłaconej powodowi w PLN na (...) po kursie wskazanym w umowie dochodzi do ustalenia salda kredytu w walucie (...), jakie ma zostać spłacone, stanowiącego podstawę do ustalenia wysokości poszczególnych rat kapitałowych w walucie (...).

50. Po drugie, poprzez przeliczanie kwoty poszczególnych rat wyrażonych w (...) na PLN po kursie wskazanym w umowie dochodzi do ustalenia wysokości rat spłacanych ostatecznie w PLN.

Brak indywidualnego uzgodnienia postanowień

51. Postanowienia umowy w zakresie ustalenia kursu walut przyjmowanych do ustalenia wysokości długu i zobowiązania nie były indywidualnie uzgodnione.

52. Umowę zawierano w ten sposób, że wzór umowy był nienegocjowany, a przedmiotem zmian mogła być wysokość zobowiązania, okres kredytowania, czy też zabezpieczenia i inne kwestie poboczne. Przedmiotem negocjacji nie były zasady ustalania kursu (...) do PLN i odwrotnie ustalone w umowie. Postanowienia te nie były nawet przedmiotem należytego wyjaśnienia ze strony banku, a dokonywane przez bank pouczenia dotyczące zmiany kursu waluty były nieprawdziwe ponieważ nie dotyczyły postanowienia umownego ale kursu rynkowego lub kursu NBP, a te nie były elementem umowy.

Brak jednoznaczności postanowień

53. Postanowienia umowne dotyczące zasad ustalenia kursu przez bank w niej nie istnieją w ogóle ponieważ je przemilczano, a zatem są niejednoznaczne. Argumentacja banku odwołująca się do istnienia wewnętrznych regulacji w tym zakresie jest bezprzedmiotowa – bo regulacje wewnętrzne banku nie są elementem umowy.

54. Pouczenie, którego bank udzielił konsumentowi dotyczy zmiany kursów walut w rozumieniu ogólnym lub w znaczeniu kursu NBP. Nie dotyczy ono pouczenia o tym, że kurs ten jest swobodnie ukształtowany przez bank, a stosownie do postanowień umowy konsument nie ma żadnego wpływu na ustalenie banku w tym zakresie. Pouczenie było w tym znaczeniu mylące i nieprawdziwe bo nie dotyczyło postanowień umowy.

55. Bez znaczenia dla oceny jednoznaczności postanowień jest prezentowanie przez bank kursów historycznych (...), nawet w zakresie tych stosownych przez bank, a nie tylko przez NBP. Konsument nie był pouczony o tym, że kurs ten można dowolnie zmienić po stronie banku.

Brak zgodności z dobrymi obyczajami

56. Przyznanie sobie przez bank jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że były one sprzeczne z dobrymi obyczajami w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

57. W umowie wskazano wyłącznie, że kurs zostanie ustalony w oparciu o tabele ustalone przez bank, przy czym kurs miał być ustalony w oparciu o kurs średni NBP modyfikowany arbitralnie ustalaną przez bank marżą. W konsekwencji, skoro bank nie był w żaden sposób ograniczony umownie w ustalaniu marży, mimo iż kurs NBP był ustalany niezależnie od decyzji banku, końcowo należy uznać, że kurs waluty był arbitralnie ustalany przez bank.

58. Nie określono żadnych wytycznych, ani ograniczeń związanych z powyższymi czynnościami banku. Zarząd banku, na podstawie tak sformułowanych przepisów, w każdej chwili mógł podjąć dowolną decyzję co do wyznaczenia kursu waluty i tym samym określenia wysokości zobowiązania kredytobiorców. To, czy ta decyzja w świetle warunków rynkowych byłaby racjonalna nie ma znaczenia. Istotnym jest wyłącznie to, że od decyzji banku zależy kurs waluty i wysokość zobowiązania kredytobiorcy.

59. Nie ma znaczenia również to, że w danej chwili bank, na podstawie wewnętrznych zarządzeń stosuje mechanizmy zapewniające kursy rynkowe. Te zarządzenia z dnia na dzień się mogą zmienić, a nawet mogły nie być stosowane bo ich naruszenie powoduje jedynie naruszenie zasad wewnętrznych pracodawcy, a nie prawnych.

60. Bank w ocenie Sądu wykorzystał słabszą pozycję konsumenta przy zawieraniu umowy celowo milcząc na temat tego, że sam swobodnie będzie kształtował wysokość zobowiązania klienta bez żadnego ograniczenia, a postanowienie takie jest oczywiście sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Rażące naruszenie interesu konsumenta

61. Sąd uznał, że przytoczone mechanizmy dotyczące ustalenia kursu waluty na potrzeby umowy rażąco naruszają interes konsumenta.

62. Rażąco naruszenie interesu przejawia się we wprowadzeniu do umowy postanowień, które umożliwiają wzrost zobowiązania konsumenta bez żadnego ograniczenia w oparciu o uprawnienie, które ma bank. Konsument nie ma odwrotnego uprawnienia w umowie, tak aby mógł zdecydować, że jest zobowiązanie będzie maleć.

63. Bank naruszył w konsekwencji w sposób rażący interes konsumenta kształtując jego zobowiązanie w sposób całkowicie nieokreślony. Bank doprowadził do zawarcia tego rodzaju umowy wykorzystując przewagę kontraktową wynikającą ze swojej pozycji rynkowej oraz nie dochowując ciężących na nim obowiązków wynikających z przepisów prawa co wyżej już oceniono.

Możliwość utrzymania umowy w części

64. Sąd odrzucił możliwość modyfikacji uznanego za abuzywne postanowienia umowy ponieważ skutkiem zastosowania art. 385¹ k.p.c. jest brak związania postanowieniem umownym, a nie jego modyfikacja do innej postaci.

65. Kurs waluty w tym przypadku jest wynikiem dowolnej modyfikacji kursu średniego przez bank. Integralność tego postanowienia, wyrażająca się w tym, że poszczególne części składają się na wynik, który stanowi dopiero kurs waluty, zdaniem Sądu uniemożliwia ingerencję w powyższe równanie w sposób umożliwiający eliminację z równania wyłącznie części odnoszącej się do arbitralnie ustalonej marży.

66. Wskazać należy, że jakkolwiek w orzecznictwie TSUE dopuszcza się pod pewnymi warunkami zastąpienie eliminowanych postanowień umowy, dyspozytywnymi przepisami prawa krajowego, modyfikacja abuzywnych postanowień jest jednak niedopuszczalna (tak w wyroku Trybunał Sprawiedliwości z 29 kwietnia 2021 r. C-19/20).

Rozstrzygnięcie Sądu w pkt I wyroku

67. Mając powyższe na uwadze Sąd uwzględnił roszczenie na podstawie art. 405 w zw. z 410 k.c. Zasądzone to co strona powodowa świadczyła na podstawie nieważnej umowy uwzględniając złożone oświadczenie o potrąceniu.

68. Odsetki obliczono stosownie do daty złożenia oświadczenia przez pozwaną o świadomości skutków ustalenia przesłankowego nieważności umowy w niniejszej sprawie.

Rozstrzygnięcie Sądu w pkt II wyroku

69. Analizując kwestię wynagrodzenia za korzystanie z kapitału, które to roszczenia zdaniem strony powodowej miało się opierać na podstawie z art. 405 k.c. i następnych bez szczegółowego wskazania konkretnego przepisu Sąd doszedł do następujących wniosków:

a) zobowiązany z art. 405 k.c. ma oddać korzyść w naturze – w analizowanym przypadku naturą korzyści są środki finansowe, które pozwana bezsprzecznie ma stronie powodowej oddać, nie ma w analizowanym stanie faktycznym zwrotu „wartości” korzyści o jakiej mowa w tym przepisie,

b) art. 406 k.c. nie dotyczy korzyści w niniejszej sprawie ponieważ mówi on o substytucie korzyści w razie jej braku w naturze na skutek opisanych tam okoliczności,

- c) art. 407 k.c. nie dotyczy analizowanej sytuacji ponieważ nie doszło do zbycia korzyści,
- d) art. 408 k.c. nie dotyczy roszczenia strony powodowej, a ewentualnych roszczeń pozwanej jako zobowiązanej do zwrotu,
- e) art. 409 k.c. nie dotyczy analizowanego stanu faktycznego bo nie doszło do utraty korzyści,
- f) art. 410 k.c. stanowi jedynie o odpowiednim stosowaniu zapisów o zwrocie korzyści w przypadku nieważności umowy i jako taki nie konstruuje przesłanki, której poszukuje strona powodowa, by uzasadnić swoje żądanie,
- g) art. 411 k.c. nie zachodzi w niniejszym stanie faktycznym, bo pozwana nie powołała się na okoliczność wyłączającą zwrot korzyści, a także brak jej w stanie faktycznym,
- h) art. 412 i 413 nie dotyczą analizowanego stanu faktycznego.

Brak podstawy żądania – art. 414 k.c.

70. Po dokonaniu powyższych ocen pozostało zbadanie art. 414 k.c. Zwrócić należy w tym kontekście uwagę na spór możliwości równoległego powoływania się na podstawę z art. 405 i następne k.c. z podstawą roszczeń z popełnienia deliktów i niewykonania kontraktów. O ile generalnie dopuszczalne jest to przy deliktach to wątpliwe jest przy kontraktach i ten wniosek Sąd podziela. Niemniej jednak konstatacja ta nie ma znaczenia bo trudno w analizowanym stanie faktycznym doszukać się jakiegokolwiek roszczenia z kontraktu – skoro jest nieważny jego niewykonanie lub nienależyte wykonanie są w całości konsumowane konstrukcją roszczeń z bezpodstawnego wzbogacenia – art. 412 i 413 k.c.

71. Nie można doszukać się podstawy w konkurencji roszczeń z bezpodstawnego wzbogacenia i deliktów – art. 415 k.c. i następne. Trudno wszakże przyjąć, że podpisanie nieważnej umowy kredytu przez konsumenta z bankiem jest jakimkolwiek deliktem, zwłaszcza, że przyczyną nieważności nie są jakieś okoliczności po stronie konsumenta, a posługiwanie się zawierającym abuzywne klauzule umowne formularzem umowy przez bank. Strona powodowa się na te okoliczności nie powołała, a Sąd raczej okoliczności konstruuje odpowiedzialność odszkodowawczą widzi w zachowaniu banku aniżeli konsumenta, co jest bez znaczenia w niniejszej sprawie.

Brak podstawy żądania – art. 405 k.c.

72. Niedopuszczalne jest w ocenie Sądu kreowanie wykładni pojęcia „korzyści uzyskanej kosztem innej osoby” z art. 405 k.c. w sposób obejmujący wszelkie pożytki wynikające z posiadania lub używania tej korzyści. Trudno przyjąć, że sam fakt uzyskania pożytku z korzyści majątkowej przez obowiązanego do zwrotu jest równoznaczny z kosztem innej osoby w rozumieniu tego przepisu. Jako skrajny przykład trafiający do wyobraźni można wskazać, że posiadanie przez obowiązanego przez 1 dzień 3 zł należących do uprawnionego do zwrotu i zakup za nie losu na loterii, a dalej wygrana na tej loterii 1 000 000 zł nie oznacza, że obowiązanego do zwrotu ma oddać 3 zł plus 1 000 000 zł. Opisany przepis zdaje się dawać posiadającemu korzyść majątkową pełne uprawnienie do wszelkich pożytków jakie z tej korzyści uzyska. Może być nią owo 1 000 000 zł z wygranej ale też np. wzrost wartości nieruchomości jaką obowiązanego zakupił za otrzymane środki, jej najem, sprzedaż z zyskiem, odsetki, wynagrodzenie z dalszej pożyczki itp. Każdy z tych pożytków z korzyści majątkowej przypada obowiązanemu i uprawniony do zwrotu nie ma prawa żądać jej wydania.

73. Końcowa konstatacja jest zgodna z art. 64 ust. 1 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U.1997.78.483 ze zm.), a to dlatego, że dobra prawne takie jak korzyści majątkowe służyć mają osiągnięciu pożytków przez każdego także przez tych, którzy je posiadają nawet bez tytułu prawnego. Celem istnienia dóbr prawnych o charakterze majątkowym jest obrót nimi, korzystanie z nich, a nie tylko samo ich bierne posiadanie. Nie ma w konsekwencji nic sprzecznego z przepisami, że osoba posiadająca korzyść majątkową w rozumieniu art. 405 k.c. uzyska za jej pomocą pożytki i powinny one przyspaść tej osobie jako aktywnemu uczestnikowi obrotu gospodarczego, a nie osobie, która jedynie

biernie znosi istnienie ewentualnego kosztu w rozumieniu art. 405 k.c. po swojej stronie, oczekując na odzyskanie korzyści.

74. Sąd analizował także, pojęcie „kosztu innej osoby” w rozumieniu wskazanego przepisu art. 405 k.c. Kosztem tym niewątpliwie jest równowartość korzyści majątkowej i było to podstawą orzeczenia w pkt. I wyroku.

75. Sąd ocenił, że strona powodowa nie wykazała w rozumieniu art. 6 k.c. jakiegokolwiek innego swojego kosztu, a nawet poszedł dalej konstatując, że wykazanie takiego kosztu nie jest możliwe tak by znalazł on podstawę w art. 405 k.c. Przepis ten w ocenie Sądu domyka roszczenia strony uprawnionej do zwrotu w taki sposób, że jeśli zdarzenie powodujące przejście korzyści na obowiązanego wynika z nieważnej umowy, a nie wynika z deliktu to wszelkie dodatkowe szkody uprawnionego do zwrotu nie będą kompensowane przez obowiązanego.

Oddalenie dalej idących odsetek – pkt II wyroku

76. Sąd oddalił żądanie dalej idących odsetek niż te, które orzeczono ponieważ oparł się na stanowisku zawartym w uchwale z 7 maja 2021 r, sygn. akt III CZP 6/21 uznając, że miarodajnym dniem dla rozpoczęcia biegu ich terminu jest dzień złożenia oświadczenia przez stronę pozwaną w zakresie świadomości skutków uznania umowy za nieważną.

Oddalenie żądania ewentualnego – pkt II wyroku

77. Sąd oddalił żądanie ewentualne oparte na podstawie z art. 358¹ § 3 k.c. uznając, że zawarta umowa jest nieważna i nie jest w tym zakresie możliwa zmiana wysokości i sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego.

78. Na podstawie wskazanego przepisu Sąd nie posiada uprawnienia do zmiany treści umowy w zakresie obejmującym sposób ustalania jego wysokości, który nieważna umowa powierza w całości stronie powodowej. Ponadto wskazany przepis dotyczy sytuacji utraty siły nabywczej pieniądza, którą odnosi się do dóbr materialnych, a nie umów finansowych.

G. Koszty procesu

1. Sąd koszty procesu stosunkowo rozdzielił na podstawie art. 100 k.p.c., a kwestię tę szczegółowo wyliczy Referendarz sądowy.

dr Krzysztof Dyl

sędziego sądu okręgowego

Sygn. akt I C 888/22

K., 7 listopada 2022 r.

Sekretariat uprzejmie prosi:

1. odnotować uzasadnienie,
2. odpis uzasadnienie doręczyć pełnomocnikowi pozwanej,
3. kal. 14 dni.

Krzysztof Dyl

sędziego sądu okręgowego